

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för kandidatexamen i
kriminologi
VT 2017**

Risk och otrygghet

**En kvalitativ intervjustudie om rädsla för
brott**

Nathalie Johansson

Sektionen för hälsa och samhälle

Författare

Nathalie Johansson

Titel/Title

Risk och otrygghet: En kvalitativ intervjustudie om rädsla för brott

Risk and insecurity: A qualitative interview study on fear of crime

Handledare

Joakim Thelander

Examinator

Terese Anving

Sammanfattning

Årligen genomför Brottsförebyggande rådet (Brå) en nationell trygghetsundersökning (NTU) om utsatthet för brott. NTU år 2016 visar att otryggheten ökat i samhället sedan föregående trygghetsundersökning (Brå 2017). Vad som förstärker otryggheten är därför av stor vikt att studera. Syftet med studien har varit att få ökad förståelse hur rädsla för brott upplevs och beskrivs av de åldersgrupper som statistiskt sätt är mest brottsutsatta i Sverige (Brå 2017). Utifrån en rädsloparadox tenderar personer som är minst brottsutsatta uppge starkast rädsla. Därför kommer studien utgå från de mest brottsutsatta åldersgrupperna för att möjliggöra att även faktiska upplevelser analyseras. Studien ämnar besvara frågor om hur upplevd rädsla för brott skildras och hanteras av individen samt eventuella påverkningsfaktorer till rädslan. Tio intervjuer genomfördes med personer mellan 20-34 år i en storstad och i en medelstor stad för att få ett bredare spektrum av erfarenheter. Deltagarna fick redogöra för sina känslor rörande upplevd utsatthet utifrån eventuella brottstyper. Detta sammantaget med frågor rörande livskvalitén och samhällelig påverkan som media. Empirin analyseras utifrån teorier om risk och rutinaktivitet i förhållande till kontroll. Resultatet påvisade en riskmedvetenhet hos intervjupersonerna med nyanser av vaksamhet och lätt oro till rädsla. Individen agerar i termer av vaksamhet och beredskap utifrån medias rapportering som skapar hypotetiska reflektioner. Utan vidare reflektion gör individen försiktighetsåtgärder utifrån riskbedömningar för att minimera risken för brott. De påvisade nyanserna får således konsekvenser för individen men upplevs inte som negativt. Försiktighetsåtgärder ses inte som en begränsning i vardagen utan är normaliserade och sker på rutin av deltagarna.

Ämnesord

Risk, vaksamhet, riskmedvetenhet, risksamhälle, kontroll, altruistisk rädsla.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Syfte och frågeställningar	2
Tidigare forskning.....	3
Känslomässig rädsla.....	3
Rädslans konsekvenser	4
Teori.....	6
Risksamhället	6
Kontroll- och hanteringsprocesser.....	8
Metod	9
Perspektiv.....	9
Urval	9
Datainsamling.....	10
Transkribering och kodning	11
Förståelse och tolkning	12
Forskningsetiska principer	13
Resultat och analys	14
Riskmedvetenhet	14
Riskhantering och anpassning	17
Utsatthet för brott	23
Avslutande diskussion	26
Referenslista	28
Bilaga 1	31

Inledning

Årligen genomför Brottsförebyggande rådet (Brå 2017) en nationell trygghetsundersökning (NTU) som belyser människors utsatthet för brott. Sedan föregående trygghetsundersökning år 2015 har otryggheten och oron för brott i samhället har ökat (Brå 2017, ss. 9-10). Anmärkningsvärt är att andelen personer som upplever att den faktiska brottsligheten ökat i samhället minskat sedan år 2006 (Brå 2017, s. 88). Vad som förstärker otryggheten i samhället är därför av stor vikt att studera om den faktiska brottslighet och graden av oro inte på ett entydligt sätt hänger samman. Otryggheten tenderar att variera beroende på brottstyp och tillskrivs främst situationer där individen är ensam. Störst spridning föreligger mellan kön och ålder. Personer väljer att anpassa sin vardag med att undvika platser vid specifika tidpunkter och upplever att deras livskvalité påverkas (Brå 2017, ss. 9-10).

Forskning som huvudsakligen studerat sårbara grupper i samhället kan visa tvetydiga resultat. Hale (1996, s. 131) argumenterar för att individers egen erfarenhet av brottsutsatthet kan vara svagt relaterat till deras rädsla för brott. Utifrån media och vad andra berättar skapas hypotetiska reflektioner som kan tänkas ligga till grund för rädslan. NTU år 2016 visar att de som varit mest brottsutsatta (fyra gånger eller fler) under år 2015 är i åldersgrupperna 20-24 år och 25-34 år (Brå 2017, s. 39). Att utgå från de personer som statistiskt sätt är mest brottsutsatta i samhället är fördelaktigt för att analysera faktiska upplevelser och inte hypotetiska reflektioner.

Rädsla för brott är en komplex fråga med mångfacetterade resultat. Kvantitativa undersökningar visar tvetydliga samband mellan rädsla och brott och att finna rädlans orsak är svårdefinierat (Heber 2007, ss. 230-231). En mer djupgående analys är därför till intresse för vidare diskussion. Studien ämnar synliggöra vilka påverkningsfaktorer som ligger till grund för otryggheten och hur rädslan framställs. Komplexiteten beträffande rädsla och oro gör det viktigt att undersöka ämnet kvalitativt för att kunna fånga nyanser i personers upplevelser om rädsla för brott.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka och få förståelse för hur en eventuell rädsla för brott upplevs och skildras av personer i åldrarna 20-34 år som enligt NTU är mest brottsutsatta i Sverige (Brå 2017). Detta för att kunna synliggöra påverkningsfaktorer till rädslan för brott och hur en eventuell rädsla hanteras av individen. Syftet specificeras i följande frågeställningar:

Frågeställningar:

- Upplever intervjupersonerna någon rädsla för att råka ut för brott? I så fall, vilka faktorer kan ligga till grund för detta?
- Upplever intervjupersonerna att rädslan för brott påverkar deras dagliga liv? Hur hanterar de i så fall rädslan?
- Hur kan intervjupersonernas erfarenheter analyseras med utgångspunkt i teorier om risk och rutinaktivitet?

Tidigare forskning

I kommande avsnitt presenteras internationell och nationell forskning avseende rädsla för brott och dess konsekvenser. Tidigare forskning har till stor del undersökt förhållandet mellan åldersgrupper eller utgått från genus. Utifrån studiens syfte kommer forskning som tillskrivs ett större spektrum redogöras för att få bredare kunskap inom området. Huvudsakligen kommer forskning som belyser människors uppfattningar överlag presenteras och olika påverkningsfaktorer för vidare analys.

Känslomässig rädsla

Omfattande forskning finns på ämnet rädsla för brott och det var främst under 1960-talet som studier för ämnet ökade markant (Hale 1996, s. 79). Hale (1996) gjorde en litteraturöversikt över studier under sent 1900-tal där det kunde konstateras att rädslans konsekvenser allt mer uppmärksammats inom forskningen. Rädsla för brott existerar i större omfattning än den faktiska brottsligheten och är svagt relaterat till individers egen erfarenhet av brottsutsatthet (Hale 1996, s. 80). Forskning visar på en så kallad rädsloparadox där grupper som är minst brottsutsatta, främst äldre, tenderar att vara mest rädda att bli utsatta för brott (Garofalo 1979, s. 95; Smith & Torstensson 1997). I en omfattande avhandling av Heber (2007) om rädsla för brott gjordes djupgående intervjuer och analys gällande medias influenser på rädslan. Heber (2007, ss. 65, 70) påvisade i sin avhandling hur känslan av sårbarhet ligger till grund för rädslan. Vilket kan förklara den rädsloparadox som erhålls av äldre.

Utifrån media och andra berättelser får vi kunskap om andras utsatthet. Om personer även känner samhörighet med brottsoffret skapas en bild som kan generera i en rädsla (Hale 1996, s. 131). Vissa situationer kan även kännas främmande för personerna i fråga. Många kan undvika att gå ensamma och får därför svårt att tala om egna erfarenheter. Om personer känner sig otrygga och ensamma på natten bör deras rörelsemönster diskuteras för att studera om det hela handlar om hypotetiska reflektioner (Hale 1996, s. 86). Heber (2009, s. 257) studerade rädsla för brott ur ett altruistiskt perspektiv. Resultatet påvisade att individer oroar sig mer för andras utsatthet än sin egen. En oro infinner sig hos individen men är riktad i en mer altruistisk mening. Med 20 djupintervjuer varav åtta pilotintervjuer har kvinnor och män i Stockholm studerats. Störst rädsla återges vara till barn eller partners risk att råka ut för brott. Att varna och göra personer i ens omgivning mer brottsmedvetna är ett sätt att hantera denna rädsla. Det handlar om att personen inte kan kontrollera det okända utan får hitta sätt att hantera osäkerheten. Heber (2009, s. 272) argumenterar för att känslor av otrygghet och oro

leder till en altruistisk rädsla. Den personliga rädslan kan även ha utvecklats hos individen utifrån att andra varnat personen i egenskap av en altruistisk rädsla.

Ett stadsdelsområde kan ha en stor spridning gällande rädsla för brott (Litzén 2006). I en trygghetsundersökning år 2003 fick personer bosatta i Liljeholmen (en stadsdel i Stockholm) besvara enkäter avseende sin trygghet/otrygghet i bostadsområdet. Resultatet påvisade en stor variation mellan angränsande kommuner. Personer kunde uttrycka hög grad av otrygghet och rädsla i sitt område medan personer i nästliggande område inte hade samma syn (Litzén 2006, ss. 32, 90). Det bör diskuteras vad personer är rädda för, om det är den faktiska brottsligheten eller annat som gör dem rädda. Lorenc et al. (2013, s. 6) gjorde en granskning av ett 40-tal kvalitativa studier i Storbritannien på rädlans konsekvenser och faktorer i den fysiska och sociala omgivningen. Resultatet visade att avgörande faktorer i den fysiska och sociala miljön var en komplex fråga. Allmänna platser som kollektivtrafik och parker där nedskräpning och graffiti var mer påtagligt tenderade öka rädslan för brott. Ett områdes yttre har en viss betydelse utifrån känslan hos människor om att området saknar sociala normer och är sämre socioekonomiskt (Lorenc et al. 2013, ss. 5-6). Hale (1996, ss. 80, 82) menar att större delen av forskningen även visar att rädslan ökar klassklyftan mellan rika och fattiga. Det handlar om att rika har möjlighet att öka den privata säkerheten. Om ett område präglas av kriminalitet och dylikt har människor som har det bättre ekonomiskt ställt även möjlighet att flytta.

Rädlans konsekvenser

Rädslan för brott har genererat i en otrygghet i samhället vilket fått en negativ inverkan på människors beteende. Personer undviker allt mer offentliga platser vilket innebär att den informella kontrollen minskar som annars är en brottsförebyggande åtgärd. Det handlar om att människor försöker minimera risken att utsättas för brott (Hale 1996, ss. 82-83). Personer håller sig inomhus och begränsar sina interaktioner (Brown 2016, s. 117). Brist på gemenskap och isolering kan generera i en ökad känsla av sårbarhet som leder till en rädsla. Både den sociala och ekonomiska sårbarheten inverkar på den upplevda rädslan (Hale 1996, s. 131). Brown (2016, s. 126) menar att grupper som upplever en försvagad ställning i samhället kan börja med undvikande beteende. Brown (2016, ss. 116, 120) genomförde en enkätstudie gällande attityder om brott i Sydkorea på 303 sjuksköterskestudenter. Studenterna fick besvara frågor om rädsla för specifikt brott, upplevd risk för kriminalitet och undvikande beteende på grund av brott. Utifrån en regressionsanalys påvisades inget samband mellan rädsla och utsatthet för brott. Större delen av intervjupersonerna var män men kvinnorna var mer benägna att rapportera en rädsla och upplevd risk för brott. Trots att det storstadsområde

som kvinnorna levde i hade ett relativt lågt antal våldsbrott tenderade kvinnor att undvika vissa beteenden och situationer (Brown 2016, s. 126). Pain (2001, s. 899) kritiserar forskningen för att gestalta kvinnor som rädda och passiva och kategoriserar män som motsatsen. Teorier eller mer djupgående resonemang bör enligt Pain (2001) tydliggöra de ”försvagade gruppernas” utsatthet istället för att kategorisera dem.

Nationell forskning påvisade att yngre personer uttryckte större grad av oro och otrygghet än äldre i förhållande till att utsättas för brott (Litzén 2006, s. 4). Detta motsäger den rädsloparadox som tidigare diskuterats av Garofalo (1979) och Smith och Torstensson (1997). Istället för att diskutera en sårbarhet som orsak till rädslan menar Litzén (2006, s. 4) att oron grundas i en ökad exponering av potentiella brottsituationer. Yngre personer är mer aktiva i sitt levnadssätt och rör sig mer utomhus. Litzén (2006) menar att oron gör att människor anpassar sig och gör praktiska brottsåtgärder som en riskreduktion. Rädslans konsekvenser leder till riskreducerade handlingar men beskrivs inte som en begränsning i vardagslivet. Rädslans konsekvenser behöver således inte upplevas som negativt. Gates och Rohe (1987, s. 441) menar att områden som får problem med brott och känner sig hotade börjar handla kollektivt. Grannsamverkan skapar därmed en trygghet (Hale 1996, s. 83). Lorenc et al. (2013) framför att lokalområdet upplevs som en trygghet för människor med anledning av socialgemenskap. I de situationer där rädslan för brott är mest framträdande är folktomma platser vid specifika tidpunkter. Främlingar och gäng i närområdet upplevs överlag som hotfullt men förekommer det ofta blir det istället något bekant och vardagligt (Lorenc et al. 2013, ss. 5-6).

Teori

Studiens utgångspunkt är att begreppet ”risk” och riskbedömningar är viktiga för att förstå och belysa människors rädsla för brott och hur individer hanterar rädslan. Detta avsnitt kommer redogöra för Becks (1998) teori om *risksamhället* som skildrar samhällets utveckling präglad av risker och dess konsekvens för människan. Vidare presenteras Cohen och Felsons (1979) *rutinaktivitetsteori* som redogör för situationer och tillfällen där brott kan tänkas uppstå. Samhällelig påverkan och kontroll kopplas samman till eventuell rädsla för att belysa dess orsak och konsekvens för människan.

Risksamhället

Samhällets utveckling genom moderniseringsprocessen menar Beck (1998) präglas av risker och definieras som ett *risksamhälle* där människan får hantera osäkerheter. Traditionella samhället med kollektiv och klasser har förändrats till ett mer individualiserat samhälle. Samhället har idag övergått till att den enskilda individen får klara sig själv och handskas med motgångar på egen hand (Beck 1998, s.147). Riskexperter menar Beck (1998) förmedlar hotsituationer och gör människor medvetna. Huruvida du vill få informationen är inte upp till dig att välja. Den ges utan godkännande. Hot blir synliga för individen och bristen på personliga erfarenheter gör att människor förlitar sig på den kunskap som finns tillgänglig (Beck 1998, ss. 74-75). Kunskap ger människan en vardaglig riskmedvetenhet och utifrån experters utlåtanden ges andrahandsinformation som formar *icke-upplevda erfarenheter* (Beck 1998, ss. 49, 101; Heber 2007). Upplevelsen av eventuella risker förutsätter förlorad känsla av trygghet och i risksamhället präglas människans handlingar om att vidta åtgärder och förhindra framtida hot (Beck 1998, ss. 41, 48). Fara och risk menar Giddens (1990, ss. 34-35) är nära sammanlänkade men är inte synonyma. Med risker förutspås fara och gör personer medvetna. Individen får ta risker i beaktning i vardagslivet och ta beslut att fortgå trots eventuell risk.

Tulloch och Lupton (2003, s.2) argumenterar för att Becks teori om risksamhället bör studeras som socialt konstruerat, påverkat av de sociala och kulturella processer som finns i samhället. Ek et al. (2013) betonade att oönskade händelser och tillstånd är beroende på vem som gör bedömningen. Uppfattningar kan skilja sig mellan individer utifrån vad som upplevs vara skyddsvärt. Denna tes kan sättas i parantes till människors riskbedömningar och förklara en eventuell spridning i uppfattningen om rädsla för brott. Delvis inom geografiska områden men också mellan individer.

Beck (1998) redogör för att de moderna riskerna i samhället är övergripande i jämförelsevis med tidigare risker som behandlats mer lokalt. Människor påverkas allt mer i global mening och moderna risker menar Tulloch och Lupton (2003, s.2) påverkar människor oberoende socialgrupp eller geografiskt område. Gränsen mellan den privata och offentliga sfären har allt mer suddas ut. Beslut som tas inom det privata influeras konstant av den offentliga sfären utifrån massmedias utveckling och tillgång i det privata (Beck 1998, s. 216). Händelser utanför individens lokalsamhälle påverkar därför individen och samhällen förbinds (Tulloch & Lupton 2003, s.2).

Med informationsflödet genom massmedia får människan snabbt vetskap om händelser som sker. Brottsutvecklingen i samhället blir därför allt mer påtagligt för individen (Garland 2001, ss. 157-158). Medveten om brottsproblematiken i samhället förstärks människans oro och osäkerhet. Brottmedvetenheten gör att människan i praktiken tar sig an en brottsofferidentitet och agerar utifrån denna. Människans värderingar och attityder är svårföränderliga vilket gör att rädslan för brott kan infinna sig även om brottsstatistiken visar en nedgång (Garland 2001, s.164). Flödet gör att personer är i behov av experter och teorier som kan beskriva och förklara hur dessa risker ska hanteras (Beck 1998, s.21). Brottslighet är en vardaglig risk som allmänheten måste anpassa sig efter och genom media och reklam blir människor konstant påmind om denna risk (Garland 2001, ss. 160-163). Problematiken med detta menar Garland (2001, s. 158) är att massmedia gestaltar kriminaliteten mer dramatisk och hotande än vad den i verkligheten är.

Furedi (2005, s.viii) menar att samhällsutvecklingen lett fram till en kultur präglad av rädsla och oro, *rädslans kultur*. Furedi (2005, s. 10) redogör för att människan inte kan leva med osäkerheter. Vi måste förutspå möjliga scenarier för att kunna undvika dess utfall. Det handlar om att alltid förvänta sig det värsta och leva med en vaksamhet för att minimera risken för eventuella hot. Denna vaksamhet skapar sedan en osäkerhet i sociala relationer. Okända människor som du inte kan förutspå blir en osäkerhet som bäst undviks (Furedi 2005, ss. 108, 113). Tillförlitligheten till andra är problematisk och du kan leva tätt inpå dina grannar men fortfarande hålla dig isolerad från dem (Furedi 2005, s. 127). Rädslan skapar misstro vilket utmynnar i att människor tar avstånd från varandra (Furedi 2005, s. xvi). Avståndet genererar i en minskad känsla av samhörighet och trygghet. I och med teknikens utveckling har vi lättare att hålla kontakten med personer på andra platser (Wellman 2002, s.11). Vi känner oss därför inte tvingade att skapa kontakt och prata med grannar för att vi bor bredvid varandra (Furedi 2005, s. 127).

Kontroll- och hanteringsprocesser

Cohen och Felsons (1979) rutinaktivitetsteori argumenterar för komplexiteten med uppkomsten av brott. Teorin utgår från tre faktorer: *en motiverad gärningsman, ett lämpligt offer* samt *frånvaro av människor som kan hindra brottet*. Dessa faktorer måste samspela för att ett brott ska ske. Avsaknaden av någon av dessa genererar i färre brottstillfällen och kan ses som brottsförebyggande (Cohen & Felson 1979, s. 589). Cohen och Felson (1979, ss. 589-590) menar att det är kontrollen som är kritisk i brottsprevention. Om motiverad gärningsman och lämpligt offer finns tillgängligt är det informell och formell kontroll av civila eller vakter i samhället som hindrar brottet. Andras närvaro hindrar gärningsmän att ta tillfällen i akt (Cohen & Felson, 1979, s. 604). Utsattheten för brott påverkas därför av hur människor organiserar sin vardag. Det är möjligt att vissa människor oftare hamnar i situationer där dessa tre faktorer interagerar, vilket kan förklara varför vissa grupper är mer utsatta än andra (Lab 2010, s. 114).

Den formella och informella kontrollen är en viktig del för allmänhetens känsla av trygghet (Garland 2001). Vid utvecklandet av *911 policing* började polisen arbeta mer reaktivt och inriktade sig på akuta fall. Polisen blev allt mer frånvarande i grannskapet vilket förstärkte allmänhetens rädsla att bli utsatta för brott (Garland 2001, ss. 92, 156). För att bemöta detta fick polisen omdirigera sina resurser för att reducera rädslan och osäkerheten. Polisen fick bli mer närvarande med vetenskapen om att det inte är en effektiv brottsåtgärd (Garland 2001, s.122). Människor är mer brottsmedvetna i dagsläget på grund av media och blir konstant påmind. Detta skapar känsla av obehag vilket skapar en irritation och frustration på rättsväsendet som ses som ett misslyckade och maktlöshet yttrar sig. (Garland 2001, ss. 163-164). Människan anpassar sig till samhället och rädsla för kriminalitet ger upphov till att människor ändrar sina rutiner för att undvika brott. Allmänheten installerar larm, låter lampor vara tända i tomma hus och öppnar inte dörren för främlingar. Istället för att åka kommunalt väljer allt fler personer att ta bilen. Vidare undviker folk gator kvällar/nätter och barn får skjuts till skolan som ett sätt att anpassa sig (Garland 2001, ss. 161-163). Garland (2001) menar att människan idag ser hög brottslighet som ett socialt faktum och andra säkerhetskrav efterfrågas med hårdare åtgärder gentemot kriminaliteten (Garland 2001, ss. 163-164). Reppetto (1976, ss, 166, 169) argumenterar för att brottsförebyggande åtgärder som minskar möjligheten till brott inte nödvändigtvis medför brottsprevention för samhället i stort. Det kan få som konsekvens att brott förskjuts till andra platser eller till andra former. Brott kan flyttas till mindre övervakade platser och istället för personrån ökar inbrotten.

Metod

Enligt Hale (1996) har enkäter fått allt för stor roll i studier om rädsla för brott. Individens egna ord och tankar bör uppmärksammas för att öka studiens giltighet i diskussion om validitet. Denna studie kommer därför utgå från en kvalitativ ansats med intervjuer som metod. Detta för att ge utrymme för intervjupersonernas egna värderingar och tankar (Silverman 2010, s. 8). Komplexa redogörelser om känslor och upplevelser kommer bli möjliga att studera vilket hade varit svåråtkomligt med enkäter och observationer.

Perspektiv

Studien utgår från ett konstruktivistiskt perspektiv som innefattar att människan själv skapar sin mening av omvärlden utifrån kontexten och samhällsliga ramar. Sociala världen existerar därför utifrån personers egna värderingar. Motsatsen till detta är det naturalistiska perspektivet som utgår från att den sociala världen existerar oberoende människan (Loseke 2016, ss. 27-28). Denna studie utgår från intervjupersonernas egna värderingar och erfarenheter. För att studera detta är ett konstruktivistiskt perspektiv nödvändigt utifrån att individerna skildrar sin egen mening om samhället (Loseke 2016, s. 29). Med studiens teoretiska ramverk kan intervjupersonernas uppfattning analyseras. Detta för att belysa och ge förståelse för intervjupersonernas egen mening om rädsla för brott.

Urval

Utifrån NTU år 2016 är de mest brottsutsatta personerna under år 2015 i åldrarna 20-34 år vilket motiverade studiens avgränsning till denna målgrupp (Brå 2017). Att jämföra uppfattningen mellan flera åldersgrupper med en komparativ analys hade varit till intresse men inom ramen för denna studie ges inget utrymme. Vidare är studien avgränsad till personer i en storstad och i en medelstor stad i Sverige. Skillnader mellan städerna kommer inte huvudsakligen diskuteras. Valet att använda storstad och medelstor stad är för att kunna ge variation vad gäller egenskaper hos deltagarna som genus, klass och etnicitet. Detta för att möjliggöra och belysa ett vidare spektrum av erfarenheter. Däremot är urvalet för litet för att kunna generalisera utifrån dessa egenskaper.

Tio intervjuer genomfördes med fem personer i en storstad och fem personer i en medelstor stad i Sverige. Det är inte av intresse att studera skillnader mellan de två städerna varför en mer anonymiserad definition används. Första kontakten med intervjupersonerna var utifrån ett bekvämlighets urval (Robinson 2014, s.32). Utifrån valda kriterier lokaliserades närmaste

deltagare i en storstad och en medelstor och kontaktades per telefon. Kriterier i denna studie innefattar specifik ålder, kön och bostadsort. Bekvämlighetsurval är begränsat och har kritiserats för att resultatet endast kan få en omfattning på lokal nivå (Robinson 2014, s.32). För att öka dess omfång utgick resterande datainsamling från ett snöbollsurval. Den första intervjupersonen i respektive stad gav förslag på möjliga kandidater som sedan tillfrågades per telefon. Problematiken med snöbollsurval är risken för att intervjupersonerna tillhör samma umgängeskrets (Aspers 2011, ss. 95-96). För att kvalitetssäkra studien och undvika denna problematik har studien som krav att nyckelpersonerna i bekvämlighetsurvalet inte har någon relation till varandra. Risken att deltagarna under snöbollsurvalet i respektive stad ingick i samma umgängeskrets var svår oundvikligt. Utifrån att studien studerar individens egna åsikter behöver inte kvalitén på resultatet försämrats på grund av deltagarens nätverk. Det finns dock en risk att vissa individer upplevt samma händelser av brott som gjort att de svarar likvärdigt i vissa frågor. Avgränsningen till två städer möjliggör variation i erfarenheter hos deltagarna vilket stärker kvalitén av studien utifrån nätverksproblematiken i snöbollsurvalet. Det huvudsakliga syftet i studien är inte att söka efter likheter och skillnader mellan städerna men skulle det tydligt påvisas kommer detta diskuteras.

För att få tillräckligt med variation i urvalet är det jämnt fördelat mellan intervjupersonerna i egenskap av kön och bostadsort. Totalt intervjuades tio personer, tre kvinnor och två män i en storstad samt två kvinnor och tre män i en medelstor stad. Efter att de tio intervjuer var genomförda gjordes en översikt av empirin för att säkerställa önskad variation. Vid tio intervjuer ansågs materialet uppnått tillräckligt med variation i förhållande till ramarna och möjligheterna för denna studie. Datainsamlingen hade uppnått *mättnad* och empirin ansågs tillräckligt för att kunna se mönster och föra diskussion för upplevd rädsla för brott (Aspers 2011, s. 201).

Datainsamling

Semistrukturerade intervjuer användes som datainsamling i denna studie. Baserat på studiens teoretiska utgångspunkter utformades en semistrukturerad intervjuguide (Aspers 2011, s.143). Intervjufrågorna var utformade så att det inte skulle vara ledande utan öppna för reflektion (se bilaga 1). Detta för att möjliggöra att deltagaren kunde tala fritt och öppet under intervjun. Frågorna innefattade både övergripande frågor om rädsla för brott, specifika brottsituationer och eventuella påverkningsfaktorer. Med semistrukturerade intervjuer kan forskaren genomföra intervjuerna på samma sätt men forskaren har även möjlighet att ställa följdfrågor

för vidare diskussion (Aspers 2011, s.143). Intervjuguiden krävde inga drastiska förändringar under insamlingsperioden. Genomgående inleddes varje intervju med en redogörelse för studiens syfte. Betoning gjordes även på att medverkan var frivillig och att personen kunde avbryta om så önskade.

Varje intervju varade mellan 20-55 minuter och genomfördes i intervjupersonernas hem eller i vald lokal av forskaren. Att utföra intervjun i deltagarens hem gör att personen känner sig trygg och har därmed lättare att öppna sig (Öberg 2015, s.60). Det problem som dock förekom när intervjun genomfördes var själva inspelningen av intervjun. Samtliga deltagare godkände inspelning men upplevdes inledningsvis som osäkra när inspelningen påbörjades. För att göra deltagarna mer avslappnade inleddes varje intervju med lättare frågor som att berätta om sig själv. Under samtliga intervjuer var endast forskaren och intervjupersonen närvarande för att motverka påverkan av andra som att deltagaren blir tillbakadragen eller distraherad (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, ss. 42-43).

Transkribering och kodning

Under en vecka i februari 2017 utfördes samtliga intervjuer i en storstad och i en medelstor stad i Sverige. Under intervjuerna låg fokus endast på intervjupersonernas muntliga berättelser. Kroppsspråk och dylikt analyserades inte i denna studie. Transkriberingsarbetet genomfördes samma dag som intervjutillfället utifrån det inspelade materialet. Information som på något sätt kunde avslöja intervjupersonens anonymitet som namn på personer och områden censurerades med ett generellt begrepp som ”sambo” eller ”ett område”. Deltagarnas yrke och ålder kommer att framföras i resultatet. Detta för att få ett sammanhang och även för att kunna urskilja att citaten tillhör olika intervjupersoner då åldern i vissa fall är densamma. För att deltagaren ska erhålla en fullständig anonymitet i studien är ålder och yrke ändrat till något närliggande. Detta för att deltagarna inte ska kunna känna igen varandra utifrån dessa egenskaper. Denna åtgärd görs delvis på grund av nätverksproblematiken i snöbollsurvalet. Under intervjun blev även intervjupersonerna mycket öppna och berättade ingående om brott de blivit utsatta för. Därför gjordes bedömningen att fullständig anonymitet skulle förlöpa under hela studien. Egenskaper som kön och boendeort med definitionen storstad och medelstor stad är sanningsenliga.

Efter att samtliga intervjuer utförts och transkriberats kodades empirin utifrån ett kodningsschema med teman (Aspers 2011, s. 174). Kodningsschemat utvecklades utifrån studiens teorier om risk och rutinaktivitet i förhållande till kontroll och samhällelig påverkan.

Underkategorier utvecklades för att redogöra teoriernas specifika egenskaper och på så sätt skapades begrepp som underlag för kodningen. Meningar ströks under i varje intervju där kodningsbegrepp upptäcktes och kunde sammanfatta svarets mening. Relevant material kunde därmed på ett produktivt sätt tas fram och analyseras.

Förståelse och tolkning

Kvalitativ forskning har kritiserats för att forskaren kan ha allt för stor påverkan för hur empirin tolkas och analyseras, även kallat bias (Svensson 2015, s.215). I studier på vardagliga fenomen där forskaren själv är en del av kulturen kan vissa aspekter tas för givet (Aspers 2011, ss.38-39). Denna omständighet är svår att undkomma i denna studie. Studieobjektet är i nära relation till forskarens egna liv och delar samma samhällskultur som personer boendes i storstad. Detta kan ha påverkat de följdfrågor som ställts i intervjun utifrån ett igenkännande. Oro sena kvällar i kollektivtrafiken med mycket folk är en sådan känsla som kunde föra vidare samtalet i en viss riktning. Förförståelse och teoretiska utgångspunkter kan även försvåra tolkningen av individers utsagor vilket kan innebära att viktiga komponenter riskerar att falla bort. Fördelaktigt är att forskaren lättare förstår forskningsfältet och kan upptäcka komponenter som faller utanför teorin (Aspers 2011, ss.38-40). Om en enkätundersökning valts med färdiga svarsalternativ hade inte detta varit möjligt. Oro och rädsla för brott kan innefatta flera dimensioner och med följdfrågor ges möjligheten att gå djupare och finna orsaken till känslan. Detta motiverar till att använda intervjuer för vidare analys i ämnet.

Validitet beskriver i vilken utsträckning forskningen som genomförts undersökt de fenomen som studien är ämnad för (Thornberg & Fejes 2015; Loseke 2016). Vid kvalitativ forskning med ett konstruktivistiskt perspektiv bör istället begrepp som trovärdighet diskuteras för att mäta tillförlitligheten i resultatet. Det handlar om tillförligheten hos forskaren, datainsamlingen och analysen. För att förstärka trovärdigheten har studien en detaljerad genomgång av datainsamlingen och kodningen av materialet (Loseke 2016, s.84). En ingående presentation av deltagarna hade förstärkt trovärdigheten ytterligare men för att deltagarna skulle erhålla fullständig anonymitet har detta valts bort. Med studiens avgränsning på antalet individer och metodvalet med ett *icke-sannolikhetsurval* är studien inte generaliserbar (Loseke 2016, ss.120-123). Kvalitativ forskning har kritiserats för att den är svår att generalisera. Sociala fenomen anses vara föränderliga och kontextbundna vilket försvårar generalisering. Inom kvalitativ forskning har en annan typ av generalisering utvecklats s.k. *situerad generalisering* (Thornberg & Fejes 2015, ss.271-272). Istället för att

generalisera resultatet till en större population kommer beskrivningar och mönster tolkas och analyseras för djupare förståelse för rädsla för brott (Thornberg & Fejes 2015, ss.272, 274).

Forskningsetiska principer

Vid samhällsvetenskaplig forskning finns det särskilda riktlinjer om etiska aspekter som måste efterföljas (Vetenskapsrådet 2002). *Informationskravet* innefattar att alla deltagare ska bli underrättade att deltagandet är frivilligt och att de får avbryta sin medverkan när de själva önskar (Vetenskapsrådet 2002, s.7). I denna studie blev deltagarna på förhand informerade om att de skulle bli intervjuade av en kriminologistudent från Högskolan i Kristianstad. Vars syfte var att skriva en kandidatuppsats inom ämnet rädsla för brott. Vid intervjutillfället fick de även direkt information om att deltagandet var frivilligt och anonymt. De blev även tillfrågade om de ville kommentera transkriberat material. Den färdigställda produkten kommer bli skickad till respektive deltagare via mail för att de ska få direkt tillgång till att läsa studien. *Samtyckeskravet* innefattar att varje deltagare måste ge sitt samtycke till delta och själva bestämma samtalstiden (Vetenskapsrådet 2002, ss.9-10). Intervjupersonerna blev kontaktade via telefon och gav sitt samtycke muntligen eller i sms. Samtycket bekräftades även i samband med intervjun. Enligt *konfidentialitetskravet* ska personuppgifter som kan avslöja personens identitet behandlas med försiktighet i studier (Ibid. s.12). All information som skulle kunna avslöja personers identitet i denna studie som specifika områden, namn eller liknade har censurerats eller tagits bort ur det insamlade materialet. Personers ålder och yrken är anonymiserade till närliggande och likartade yrkeskategorier. *Nyttjandekravet* betyder att insamlat material inte får användas i annat än vetenskapligt syfte (Ibid s.14). Det insamlade materialet i denna studie avses endast användas i denna uppsats.

Resultat och analys

I kommande avsnitt kommer intervjupersonernas upplevda rädsla för brott skildras. Påverkningsfaktorer som eventuellt ligger till grund för den faktiska upplevelsen som media kommer även diskuteras. Intervjupersonernas uppfattning gällande rädsla för brott och eventuell hantering av denna rädsla analyseras utifrån teorier om risk och rutinaktivitet i förhållande till kontroll.

Riskmedvetenhet

Utifrån intervjupersonernas redogörelser skiljer sig känslan om oro och rädsla för brott beroende på om de hänvisar till sin egen utsatthet eller till någon i deras närhet. Nästintill samtliga deltagare reflekterade inte vanligtvis över att råka ut för brott. En stark oro yttrade sig istället till att andra i ens närhet skulle bli utsatta för brott, ”de är nog de jag kanske är mer orolig för”, säger en man från en medelstor stad, 23 år, transportör. Intervjupersonerna redogör för andras utsatthet med en oro att personerna går hem själva på kvällen och riskerar att bli utsatta för brott. Oron var därmed riktad till personer som vanligtvis rör sig mycket ute som deras partner eller syskon. Det förelåg även en oro för personer som tidigare blivit utsatta för brott att det skulle kunna hända igen.

[...] Båda mina pojkar har en tendens till att locka till sig bråk och det tycker jag är farligt för man vet inte konsekvenserna därefter. Säger en kvinna från en medelstor stad, 25 år, logistikarbetare.

Oron var riktad till personer i ens omgivning oberoende deras kön eller ålder. Detta motsäger Browns (2016) studie om vissa grupperns försvagade ställning i samhället som en orsak till rädsla för brott. Det handlar inte om att någon ses som försvagad utan det är en altruistisk rädsla som Heber (2009) argumenterar för i sin studie. Intervjupersonerna försöker göra andra i omgivningen medvetna om riskerna att bli utsatt för brott. Detta grundar sig i en oro för att personen i fråga ska bli utsatt för brott och intervjupersonerna vidtar åtgärder för att minimera denna risk (Heber 2009). Personerna väljer därför att ringa taxi åt sina vänner eller att följa dem hem.

Noterbart i intervjupersonernas utsagor är att de uttryckligen menar att de inte gör något för att minska sin egen risk att bli utsatt för brott. En 22 årig kvinna från en storstad, studerande, beskriver det som att ”ja, jag räddar dem och tar smällen själv”. Motsägelsefullt i deltagarnas svar är att flera försiktighetsåtgärder görs av individen. Alla deltagare förutom två personer

låser alltid sin ytterdörr om de är i hemmet. Detta sker på rutin och är normaliserat för många. Andra gör det av säkerhetsaspekt att ingen ska komma in. Trots denna vana upplever fortfarande större delen av intervjupersonerna att de inte är tänker på risken att råka ut för brott. De menar istället att det är en medvetenhet men att de inte aktivt förebygger risken att råka ut för något.

Jag är nog bara medveten tror jag, känner mig varken rädd eller orolig. Visst är det så att jag låser ytterdörren men jag har varit på övervåningen och haft altandörren öppen. Så jag vet inte men ytterdörren var låst. Så jag vet inte, man är väl medveten bara. Säger en kvinna från en storstad, 26 år, receptionist.

Förlorad känsla av trygghet genererar i en riskmedvetenhet som ligger till grund för individers agerande om att förhindra framtida hot (Beck 1998). En eventuell risk tas i beaktning och människor gör beslut baserat på detta (Giddens 1990). Denna medvetenhet genomsyrade de flesta av intervjupersonernas svar. Majoriteten uppgav på direkt fråga att det inte tänkte på risken att råka ut för brott men vid ingående frågor kunde platser och situationer undvikas på grund av en oro för brott. Enligt Beck (1998) har samhällets utveckling genererat i ett samhälle präglad av risker, ett *risksamhälle*. Med en ökad individualisering blir människor tvingade att hantera risker på egen hand och anpassa sig. Furedi (2005) menar att individer i moderna samhället inte kan leva med osäkerheter utan behöver få förståelse om det okända. Allt som är osäkerhet är bättre att undvika för att det inte går att förutspå dess utfall (Furedi 2005). Med försiktighetsåtgärder försöker intervjupersonerna minska riskerna och därmed få en viss kontroll över det okända. Vilket enligt Heber (2009) är ett sätt för individerna att hantera rädslan. Anmärkningsvärt hos intervjupersonerna är att försiktighetsåtgärder görs men utan vidare reflektion.

Rädslan för brott infinner sig aldrig hos intervjupersonerna utan definierar denna känsla mer som en oro och medvetenhet. Utmärkande var att endast en person kände att hon på sistone börjat tänka ”jättemycket” på risken att råka ut för brott. Ingen särskilt faktor låg bakom tankarna men hon menade istället att hon med åren nu finner det obehagligt att gå själv när mörkret faller. Stor del av deltagarna menar att media haft stor inverkan på deras ändrade inställning.

Antingen för att media rapporterar mer eller så är det jag som läser mer, ser mer, läser fler tidningar eller ser mer nyheter. Jag kan inte säga vilket av det som de är [...]. Jag har ju koll på vad som hela tiden händer om dagarna och

det hade jag ju inte när jag var yngre. Uppger en man, från en medelstor stad, 25 år, målare.

Tulloch och Lupton (2003) framför att människor i större utsträckning blir påverkade av nyheter på lokal och global nivå. Individerna får därmed svårt att ta ställning till vad som är deras egna värderingar och vad som skapas av media och andra som *icke-upplevda erfarenheter* (Beck 1998; Heber 2007). Media tycks ha en stor påverkan hos deltagarna. Intervjupersonerna är enstämmiga om att media och andra forum påverkar deras sätt att tänka gällande brottslighet. Med det snabba informationsflödet blir individerna medvetna om brottsligheten (Garland 2001). Människor är i stort behov av experters utlåtande om eventuella hot för att kunna göra riskbedömningar (Beck 1998; Giddens 1990). Människor får allt mer information om händelser på global och lokal nivå och behöver ta ställning och beslut utifrån den information som är tillgänglig. Detta innebär inte att samtliga påverkas synonymt när det kommer till värderingar om brottsligheten. En 23 årig man från en medelstor stad säger vid frågan om medias inverkan: ”ja det är ju de, man känner sig ju rätt trygg när man kollar på typ Malmö och Stockholm”. Han menar att det som händer runt om i Sverige egentligen inte kommer hända i hans stad. Denna person utmärkte sig från resterande deltagare som istället beskrev medias påverkan med:

Jag har ju aldrig blivit utsatt för någonting. Utan det är nog de man får höra utifrån det man läser i media eller de man får höra av någon i ens närheten, att man inte ska vara ute. Man blir ju uppskrämd. Säger en kvinna från en storstad, 26 år, receptionist.

Deltagare från en medelstor stad betonar även att inget direkt brukar hända i deras stad men på grund av media och nyheter har brott som sker blivit mer påtagligt och nära tillhands i minnet. All information kommer genom media vilket får personerna att bli mer uppmärksamma. Intervjupersonerna är enstämmiga om att den grövre brottsligheten i samhället ökat utifrån medias rapportering, specifikt dödsskjutningar och våldtäkt. Garland (2001) argumenterar för medias dramatiserande roll i rapporteringen av kriminalitet vilket kan generera i att brottsligheten upplevs mer skrämmande. Deltagarna upplever inte att deras rörelsefrihet hämmas av risken att råka ut för brott men i fråga om media framkommer beslut om att undvika vissa situationer och platser.

Ja, det är väl snarare med att jag har väl ingen lust eller liksom vinning att åka till den här platsen till exempel om media rapporterar om saker som händer

där. Så ja, så kan man väl resonera. Säger en man från en storstad, 27 år, civilekonom.

Även kollektivtrafiken betraktades som riskfullt efter rapporteringar av media. Individer upplevde ofta att det var stökigt på bussar och kände osäkerhet framförallt till andra människor. Platser baserade på dess yttre framstod som otryggt och individers respons på denna känsla var att bli mer uppmärksamma och inte stanna allt för länge. Det kunde handla om klotter eller vandaliserade bilar som krossade rutor vilket förstärkte känslan.

Att det inte har tagits hand om, att det är lite bortglömt. Om det är ett område som ser så fullt ut, att det är bortglömt, då kan det hända saker kanske. För då är det ingen här. Berättar en kvinna från en storstad, 22 år, studerande.

Den fysiska och sociala miljön har därmed en inverkan på den upplevda otryggheten (Lorenz et al. 2013). Citatet ovan exemplifierar att den närvaron av andra är av stor av vikt för trygghetsskapande. Mer ingående hur detta yttrar sig redogörs i nästkommande avsnitt.

Riskhantering och anpassning

Rutinaktivitetsteorin förespråkar för att tre faktorer måste samspela för att brott ska ske och är beroende av hur människor organiserar sin vardag (Cohen & Felson 1979). Med den riskmedvetenhet som erhålls av samtliga deltagare beskrivs flertal försiktighetsåtgärder för att minimera sin utsatthet. Flertal deltagare beskrev överlag sin rörelse utanför hemmet som minimal. Om de väl vara ute handlade det om att gå på krogen eller ”åka från a till b”. Människor väljer att anpassa sin livsstil men tenderar inte att reflektera över att det är något bekymmer. Anpassningen har blivit något vardagligt (Garland 2001; Litzén 2006). Riskmedvetenhet genererar i att individer får ta egna beslut om att bli hämmad i sin vardag eller fortgå trots eventuell risk för brott (Beck 1998; Giddens 1990). Med risker kan individer förutspå fara men en riskmedvetenhet behöver inte upplevas som negativt av individen (Giddens 1990). Intervjupersonerna talar om förebyggande åtgärder i form av hemlarm och att inte gå på mörka och folktomma gator. Detta påverkar deras vardag men är inte något som ses som frustrerande eller konstigt. Det är en självklarhet för individerna och är ett sätt för dem att anpassa sig till de risker som finns. Det handlar inte om en känsla av försvagad ställning hos deltagarna utan om en sårbarhet i olika situationer utifrån specifika brott. Mycket handlar om att inte provocera och motivera en potentiell gärningsman (Cohen & Felson 1979).

Nej, tror liksom att de flesta som hamnar i bråk eller trubbel på stan eller på krogen, dem är oftast inte helt oskyldiga heller. Så, är man inte provocerande och försöker skapa någonting, så, så är man inte lika utsatt ifall man inte är i ansiktet på folk liksom. Beskriver en man från en medelstor stad, 23 år, transportör.

Individerna är medvetna om att det föreligger en viss risk med att hamna i bråk på krogen men väljer att fortsättningsvis gå dit. Risker existerar men faran som Giddens (1990) diskuterat är inte tillräckligt hotande för att undvika platsen. Ovanstående citat exemplifierar att om det inte finns en motiverad gärningsman minskar sannolikheten för uppkomsten av brott (Cohen & Felson 1979).

Ja, inte för att låta divig men liksom ibland kan jag tänka på att gå med öppen mun och räkka ut tungan lite. Om jag går själv och så kanske det är tre grabbar då kan jag tänka på att jag ska vara lite... istället för att pinuppa mig och vara här kommer jag kan jag istället klia mig i örat och så. Köra lite skådespel istället för att få deras uppmärksamhet. Säger en kvinna från en storstad, 24 år, trädgårdsmästare.

Det handlar om att inte göra sig till ett *lämpligt offer* (Cohen & Felson 1979). Detta beskrivs oberoende kön av deltagarna men refereras till olika situationer. Framförallt män kände ingen speciell rädsla att gå igenom en skog eller park sent på kvällen men betonade att ingen annan borde göra det. De känner en viss trygghet med deras kön och storlek, att de är fysiskt starka och kan försvara sig vilket ger dem en självsäkerhet.

Ja om jag skulle vilja råna nån då skulle jag inte välja en kille som vägde 90 kg och såg någorlunda vältränad ut. Av den anledningen känner jag mig rätt trygg. Säger en man från en medelstor stad, 25 år, målare.

Tvetydligt blev det faktum att oberoende kön valde personerna på direkt fråga att gå på belysta gator men menade att de inte oroade sig för att bli utsatta. Dock beskrevs en försvagning i berusat tillstånd där majoriteten väljer att inte gå ensam eller åka kollektivtrafik. Istället ansågs taxi vara bästa alternativet. Det handlar om att erhålla fullkontroll och det infinner sig en oro för att tappa kontrollen och känna sig maktlös hos deltagarna.

[...] men, jag vill alltid ha fullkoll på mig själv och min omgivning. Så jag tar oftast taxi hem från krogen om jag skulle gå själv. Jag går aldrig hem från

krogen själv för man har lite sämre koll när man är lite onykter. Så då går jag inte själv. På grund av att man är lite försvagad. Berättar en man från en medelstor stad, 25 år, målare.

Majoriteten av deltagarna uppgav att de inte gick runt i praktiken och oroade sig för brott. De kände ingen rädsla eller oro dagligen i sin vardag. En filosofi infann sig om att inte gå runt och vara rädd eller att tänka på att något ska hända.

Jag har väl en filosofi att man inte ska gå runt och oro sig för nått som kan hända, det mår man inte bra av [...]. Redogör en man, 27 år, från en storstad, civilekonom.

Intresseväckande utifrån deltagarnas resonemang är att vid mer ingående frågorna om specifika försiktighetsåtgärder och beskrivning av sin utsatthet, beskrevs förberedelser inför eventuella brott. När du väl blir utsatt ska du kunna försvara dig eller kunna få hjälp fort. Brott kommer ske oavsett försiktighetsåtgärd ”är du på fel plats vid fel tidpunkt” beskriver en kvinna från en storstad, 22 år, studerande. Brottsligheten har blivit ett social faktum som Garland (2001) förespråkar. Filosofin att inte bli hämmad och begränsad i sin vardag är av stor vikt för intervjupersonerna för att fortsätta leva. De anpassar sig och ser inte sina rutiner som en försiktighetsåtgärd utan förberedelse. Att hålla i nycklar känns tryggt som ett vapen. Att prata med någon i telefon gör att du inte är ensam och att sluta lyssna på musik gör dig mer uppmärksam och kan vara beredd att springa.

Ja, alltså går man och jag känner att någon går bakom mig då blir man lite på tårna. Man vill inte springa för att det vore jättetaskigt mot människan bakom om han är oskyldig och man vill inte titta för mycket men man är liksom, jag är ändå vaken och med. Det är inte så att jag tittar och bara, jaha där gick han och lunkar vidare utan då blir jag uppmärksam. Har jag musik i öronen så stänger jag av musiken hellre och är med. Försöker vara beredd utifall, vara beredd om jag behöver springa. Så, så blir det ju. Beskriver en kvinna från en medelstor stad, 25 år, logistikarbetare.

Enligt intervjupersonerna är det viktigt att inte låta sig bli ett *lämpligt offer* vilket Cohen och Felson (1979) redogör som en av faktorerna för uppkomsten av brott. Deltagarna menar att det även varierar beroende på vilken situation du hamnar. Ovanstående citat exemplifierar hur intervjupersonerna agerar som potentiella offer i vissa situationer och okända människor

blir potentiella förövare. Av sociala normer vill du inte peka ut personen i fråga som förövare utan instinktivt görs förberedelser efter en riskbedömning av situationen. Enligt Furedi (2005) är detta ett sätt för människor att förutspå fara och genom att undvika tänkbara scenarier försöker individen få kontroll.

Ja, så då brukar jag sakta ner. Samtidigt om jag möter någon då kan jag stanna upp lite och gå åt sidan, ibland får jag till och med byta trottoar. Beskriver en kvinna från en storstad, 22 år, studerande.

Gemensamma nämnaren var att potentiella brott kommer ske i det avskilda när du är ensam. Ensamheten känns oroväckande och undviks av majoriten av intervjupersonerna. Utifrån detta utmanade inte deltagarna sig själva med att gå igenom en dold park eller liknade platser. Det handlar om att inte vara ”dumdrigtig”. Fler människor innebär fler personer som kan ingripa om något skulle hända. Om deltagarna är ute en sen kväll och går ensamma väljer de vägar baserat på antalet människor och belysning. Detta visar på vikten med *informell kontroll* (Cohen & Felson 1979; Garland 2001).

Jo, men sånt vill jag ju undvika. Men så länge det finns folk, så känns det ju mer tryggt för att det är fler ögon men som parker och sånt där det är... hellre gå bland massa folk än att gå själv. Säger en kvinna från en medelstor stad, 25 år, logistikarbetare.

Även om andra människors närvaro inger trygghet uttrycker större delen av deltagarna ändå en osäkerhet bland andra människor oberoende kön. Om det är allt för många människor och något händer kommer närvaron få motsatt effekt att ingen kommer märka något. Deltagarna beskrev inte en rädsla men ingav en känsla av oro dagtid och kvällstid som grundade sig i misstron för okända människor.

Ibland kan det va, om det är lite mer folk ute och att jag känner mig mer safe och så, då kan det vara mer en oro att jag tänker på det, att det här kommer gå bra ändå. Är det mindre folk eller om jag är själv då är det mer rädsla [...]. Säger en kvinna från en storstad, 22 år, studerande.

Furedi (2005) menar att rädslans kultur präglas av osäkerhet vilket leder till att individer försöker förutspå risker. Individer får leva med en vaksamhet och förvänta sig det värsta, allt som är okänt är ett potentiellt hot (Furedi 2005). Ensamma män som går bakom dig upplevs som obehagliga oberoende tidpunkt på dygnet. Om intervjupersonen dessutom befann sig på

en plats vars yttre inte kändes tryggt och var ensam förstärktes känslan och det värsta scenariot befarades.

[...] det var inte så länge sen och då var det inte ens mörk ute. Då var jag ute och gick inne i skogen eller det var inte inne i skogen, ett litet stråk bredvid skogen. Jag hamnade så att det var en man som gick precis bakom mig. Svartklädd, vilket inte spelar någon roll, många har svarta kläder men han gick liksom med fem meters mellanrum, fem-tio. Och det blir ju, det var mitt på dagen, men det blir ju så nojigt ändå [...]. Berättar en kvinna från en medelstor stad, 25 år, logistikarbetare.

Baserat på tidigare erfarenheter eller medias rapportering kunde vissa personer utifrån deras utseende upplevas som hotfulla. Avvikande beteende hos okända människor som att ”sälja frukt från en ryggsäck” upplevdes som obehagligt och du blev mer på din vakt. Även vissa åldersgrupper kunde upplevas som oroväckande av intervjupersonerna.

Nej man jag vet ju hur man själv var i den åldern, speciellt när man var med vänner och fick dumma idéer och man gjorde saker, men ja, det är svårt att beskriva. Den åldern känns... som om dem är störigare, högljudda och har sämre respekt för andra. Speciellt om de är fler än en själv. Eller när de är en grupp då blir det värre, de trigger varandra. Jag kommer så väl ihåg. Säger en man från en medelstor stad, 25 år, målare.

Intervjupersonerna fångar upp signaler om att något känns avvikande och blir vaksamma att hamna i en främmande situation som potentiellt kan bli hotfull. Intervjupersonerna beskriver inte en självklar rädsla utan definierar sin känsla som en oro och misstänksamhet. Det individualiserade samhället genererar i en *misstro* till andra på offentliga platser (Beck 1998; Furedi 2005). Samtliga deltagare gav ett tveksamt svar vid frågan om de trodde de skulle få hjälp av en främling i en hotfull situation. Vissa hade erfarenhet av likvärdig situation men majoriteten uppgav att de inte trodde de skulle få hjälp.

[...] jag tycker att folk blundar för mycket om man ser någonting. Man ringer, man tar hjälp av någonting. Men ja, jag hoppas att jag skulle få det men jag är lite tveksam, femti femti. Säger en kvinna från en storstad, 24 år, trädgårdsmästare.

Intresseväckande är att samtliga deltagare menar att de själva skulle ingripa i en hotfull situation om de kunde. Om de inte hade förmågan att ingripa fysiskt skulle de ringa polis. De uttrycker en misstro till människor i samhället men ser sig själv som en god medmänniska. Deltagarna menar att du kan vara naiv och tänka att andras närvaro ska rädda dig från utsatthet men menar att det ändå händer. Andras närvaro upplevs som bästa alternativet för att minska risken att bli utsatt för brott även om en misstro infinner sig.

Den trygghet som Lorenc et al (2013) påvisade in sin studie om grannsamverkan beskrevs även av intervjupersonerna till det egna bostadsområdet. Grannar och andra i området ingav trygghet utifrån god grannsamverkan. Intervjupersonerna upplevde att de bodde i lugna områden och kände sig trygga med att gå i området oberoende tidpunkt och årstid.

Vet inte, det är väl de att så fort jag kommer in i den här bubblan så är jag ju inom räckhåll. Går jag på stora vägen så är det långt hem och bostadshuset är inte så nära inpå och... menar en kvinna från en medelstor stad, 25 år, logistikarbetare.

Trots tryggheten med grannsamverkan berättar flertal intervjupersoner att de endast säger ”hej” till sina grannar och har inte någon direkt relation. Intervjupersonerna väljer att hålla ett visst avstånd till sina grannar men menar att det inte påverkar deras känsla av trygghet. De uttrycker ändå att det känns lugnt och tryggt. En deltagare beskrev det som att det handlade om en vana.

Bara för att man är van. Det är ju alltid så att när man bor i ett område, det förekommer ju brott överallt, alla typer av brott, det är ju skjutningar och inbrott och allt möjligt, det gör det ju i minsta lilla idylliska område. Men har du bott där i hela ditt liv eller bott där ett tag så blundar du ju för det och känner dig jättetrygg. Berättar en kvinna från en storstad, 26 år, receptionist.

Detta kan tolkas med att individer i vissa lägen behöver skapa sig en trygghet för att fortgå och väljer att blunda för det som händer. Lorenc et al. (2013) påvisade liknade resultat om att gång i bostadsområdet inte ansågs som hotfullt om de vanligtvis brukade vara där. Grannsamverkan skapar en samhörighet och det är inga okända personer utan du har en viss kontroll över vilka de är och kan därför förutspå deras handlingar.

[...] jag är ganska lyhörd så om jag hör någon gå i trappen då kan gå och tjuvlystna om det är någon granne. Där jag bor har man lärt sig vilka grannar som det är [...]. Berättar en kvinna från en storstad, 24 år, trädgårdsmästare.

Det är de osäkra som ligger till grund för känslan av otrygghet (Furedi 2005). Det egna bostadsområdet är bekant och upplevs inte som osäkert. Trots detta framförs en tveksamhet till att intervjupersonerna skulle få hjälp av andra om något skulle hända. Att ringa 112 är en självklarhet för deltagarna men de förväntar sig inte ett skydd. Den formella kontrollen av polis beskrevs som en trygghetsfaktor men en tveksamhet infann sig om de skulle bidra med något i hotfulla situationer.

Sen så vet jag inte om jag förväntar mig att dem ska komma till undsättning inom den tiden och få hjälp, men så kanske man kan få en utredning, men jag tror inte någon utredning skulle leda till en fällande dom. Jag har dålig tillit till det. Säger en man från en storstad, 27 år, civilekonom.

En sårbarhet att inte få den hjälp man önskar om något skulle hända gör det tydligt att individen får hantera *risksamhället* på egen hand som Beck (1998) framför. Individer anpassar sig för att klara av sin vardag. Brottslighet är ett social faktum vilket skapar detta krav på rättsväsendet (Garland 2001). Att rättsväsendet uttrycks vara ineffektivt av deltagarna grundar sig i den känsla av irritation och frustration som Garland (2001) förespråkar. Individerna är riskmedvetna och försöker få kontroll i sin vardag. Detta uppdragas i att intervjupersonerna efterfrågar hårdare straff och mer närvaro av polis på grund av känslomässig oro att brott kommer ske. Intervjupersonerna är tydliga med att den informella och formella kontrollen är av största vikt för trygghetsskapande. Det är den enda trygghet som infinner sig utanför hemmet. Personer försöker skydda sig med olika försiktighetsåtgärder men känner att de måste förlita sig till viss del på andra människor. På grund av den starka misstro som finns mot andra känns inte denna kontroll som tillräcklig.

Utsatthet för brott

Alla förutom tre personer i studien uppgav att de någon gång blivit utsatta för ett brott. Det handlade om misshandel, överfall, rån och trakasserier. För en del ändrades deras beteende med att försöka undvika den specifika platsen där brottet ägde rum. Resterande deltagare menade istället att gärningsmannen var en ”idiot” och upplevde inte någon större förändring hos sig själv efter brottet.

Gällande den personliga utsattheten framför kvinnor en oro för överfall och våldtäkt men uttrycker oro för mäns risk att råka ut för misshandel. Män uttrycker själv att det finns en risk för misshandel främst på krogen men det är något som är normalt. Går de ensamma finns risken att bli rånade men starkast oro uttrycks vara till kvinnor i deras umgängeskrets som riskerar att råka ut för våldtäkt. Män reflekterar inte över våldtäkt som ett brott de själva kan råka ut för. Kvinnor nämner endast rån i förhållande till mäns utsatthet. Det handlar därmed om olika grader av oro för specifika brott och inte brott generellt. Gemensamt är oron för inbrott. Inbrott upplevs av deltagarna som ett obehag, en kränkning ”nån har trängts sig in på ens trygga borg” beskriver en man från en storstad, 27 år, civilekonom. Personer boendes i hus har larm installerade men känner ingen vidare säkerhet och trygghet med detta. Det handlar mer om att ta bort chockmomentet om någon skulle ta sig in på natten och inte vakna med att någon står bredvid ens säng. Återkommande i intervjupersonernas utsagor försöker de hantera risken att råka ut för brott och få kontroll över situationen. Brotten kommer ske oavsett vad men genom att få kontroll över det som känns obehagligt i situationen känns det inte lika skrämmande.

Stölder eller smitningar från parkeringsskador ses som vardagsbrott, något som händer och upplevs inte lika allvarligt av deltagarna. Deltagarna menar att vardagsbrott är accepterat och känner ingen vidare oro för detta. Det råder inte allvarlig fara med att råka ut för detta brott (Giddens 1990).

Det är lite med vilket typ av brott. För att det känns lite som att man blir utsatt för ett brott varje vecka av mindre skala. Man blir påbackad och ingen har satt en lapp i fönsterrutan. Vilket är ett brott, för sånt händer ju hela tiden sånt man inte reflekterar över utan som bara händer. Uttrycker en man från en medelstor stad, 25 år, målare.

Brott via internet var främmande för samtliga deltagare och hade inte reflekterat över denna aspekt. Utifrån detta fanns ingen känsla av oro eller otrygghet på internet, det kändes avlägset med exempelvis id-kapning eller kortbedrägerier. En kvinna från en medelstor stad beskriver: ”nej, jag är så dåligt insatt i det där med id-kapning, jag vet inte alls hur de gör det”. Denna parantes kan jämföras med intervjupersonernas upplevelse om att grövre brottslighet ökat utifrån medias rapportering. Gemensamt för alla deltagare var de faktum att det förelåg en viss medvetenhet utifrån de deltagarna fått höra genom reklam eller media gällande säkerhetsåtgärder. Därför ligger förtroende för de experter som rapporterar om åtgärder och

potentiella risker som Beck (1998) diskuterar. Intervjupersonerna väljer att lägga handen för sin kod vid bankomatuttag och handlar endast på kända sajter. Även att spärra sitt kort för uttag i utlandet blir en anpassning som individen gör. Det görs automatiskt av personerna och känns betryggande. Utifrån medias rapporteringar har nya rutiner införts utan vidare reflektion av deltagarna och *icke-upplevda erfarenheter* har därmed skapats (Beck 1998; Heber 2009). Återigen uttrycker intervjupersoner att de inte tänker på sin utsatthet men utan att reflektera över sina handlingar gör personer flertal försiktighetsåtgärder för att minska risken att råka ut för brott.

Avslutande diskussion

Studiens syfte har varit att synliggöra uppfattningen om rädsla för brott hos de mest brottsutsatta åldersgrupperna i Sverige enligt NTU år 2016 (Brå 2017). Dominerande uppfattningen hos intervjupersonerna är en riskmedvetenhet. Deltagarna reflekterar inte över sin egen utsatthet för brott eller att de försöker minimera risken när de hamnar i situationer de känner sig otrygga i. Trots detta beskrivs flertal försiktighetsåtgärder. De låser sin ytterdörr när de är hemma utan att reflektera över varför och går endast på belysta gator. Risken att råka ut för brott beskrivs av individerna överlag som oro mer än en rädsla. Individerna väljer att yttra sig om en medvetenhet som gör att de kan förbereda sig för samhällets risker och potentiella brott. Förberedelserna sker på rutin utan vidare reflektion av personerna. Grundorsaken till denna riskmedvetenhet är inte inom den försvagade ställning som Brown (2016) förespråkar eller för den faktiska brottsligheten i samhället. Det är en känslomässig oro som refereras till specifika situationer men också som en altruistisk rädsla.

Intervjupersonerna är enstämmiga om att media har en påverkan på deras tankar om brottsligheten. Genom media har *icke-upplevda erfarenheter* skapats som ligger till grund för värderingar om en ökad brottslighet i samhället. Vissa personer målas upp av media som gärningsmän vilken resulterar i att människor då tänker på dessa personer som potentiella förövare. Misstron till andra människor och rädsla för normbrytande individer gör att det infinner sig en vaksamhet till allt okänt, även den formella kontrollen. Ytterliggare åtgärder behöver diskuteras med utgångspunkt i den känslomässiga upplevelsen att individen inte känner något skydd av den formella kontrollen, tillika polis.

Vid ensamhet befaras det värsta och individen intar en brottsofferroll och gör sig beredd. Det är tydligt i intervjupersonernas utsagor att de undviker att göra sig till en lämpligt offer. Vilket upplevs som en potentiell faktor till att råka ut för brott. De känner inget direkt skydd av polisen men deras närvaro kan göra att potentiella gärningsmän inte får tillfälle i akt och upplevs som en skyddande faktor. Intervjupersonernas utsagor är ofta motsägelsefulla. Polis har inte deras förtroende men är de första att ringa om något händer. De kommer själva hjälpa till i hotfulla situationer men tror inte att någon annan kommer agera likvärdigt. Trots detta upplever de ingen rädsla eller försämrad livskvalité att inte kunna leva som vanligt. Det handlar om en omedvetenhet i deras agerande om försiktighetsåtgärder. Det är en anpassning som gjorts av alla för att fortsätta ha livskvalité och inte känna sig begränsade och hämmade.

Intervjupersonerna beskriver en vaksamhet och misstro till andra på offentliga platser. Detta tas i uttryck med en tveksamhet att de kommer få hjälp av andra om något skulle hända. Det egna bostadsområdet upplevs som tryggt utifrån grannsamverkan trots att de saknar nära relation till sina grannar.

Uppfattningen att polisverksamheten är ineffektiv gör att individer måste få kontroll på annat sätt. Att kräva hårdare straff blir ett sätt att känna en viss kontroll. Individer räknar med att inte få hjälp i nödsituationer och känner att de är ensamma med att hantera eventuella risker. Furedi (2005) menar att *rädslans kultur* genomsyrar samhället och misstron till andra människor gör att denna kultur förstärks. En riskmedvetenhet infinner sig hos intervjupersonerna och anpassar sig således till det nya samhället och accepterar dess utfall. Intervjupersonerna vill fortsättningsvis leva ett liv utan begränsningar och utifrån deras utsagor har de anpassat sig till detta faktum. Detta yttrar sig markant hos de individer i studien som framför en filosofi om att de inte kan gå runt och vara oroliga. En vaksamhet infinner sig men den oro som framförs är inte tillräckligt dramatiserande för att beskriva den som en rädsla. Risker tas i beaktning av individen men det är normaliserat och riskmedvetenheten ingår i sociala livet. Vardagsbrott och brott på nätet upptar inte individers tankar utan är riktat till mer grövre brottslighet. Denna diskurs är av intresse för vidare forskning att studera utifrån aspekten att det är en brottstyp som individer inte reflekterar över. Medias dramatiserande rapportering om brottsligheten kan ha en påverkan på att endast vissa brottstyper blir mer påtagliga för individen.

Det som inte går att kontrollera motiveras med att göra sig beredd men en pessimism infinner sig att brottet kommer ske oavsett försiktighetsåtgärd. Det handlar om att minska risken och chockmomentet, att göra sig beredd och skydda sig är för att få kontroll över situationen. Det är en påtvingad anpassning som individerna accepterar utan vidare reflektion och har därför svårt att uttrycka en rädsla. Det infinner sig ett brett spektrum av nyanser hur intervjupersonerna resonerar. Nyanser om vaksamhet, beredskap och lätt oro till rädsla skildras. Individer väljer att agera i termer av vaksamhet och beredskap som att undvika vissa platser men det behöver inte nödvändigtvis gå så långt som isolering. Det visar på ämnets komplexitet och dessa nyanser hade varit svåra att upptäcka i kvantitativa undersökningar. Till viss del kan fenomenets dimensioner förenklas och reduceras i kvantitativa trygghetsstudier men bör kompletteras med mer djupgående analys. Denna studie blir därför ett komplement där mönster och nyanser urskiljs för hur rädslan för brott beskrivs och upplevs av individen.

Referenslista

- Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtiden*. 2:2. uppl., Malmö: Liber AB.
- Beck, U. (1998). *Risksamhället: På väg mot en annan modernitet*. Uddevalla: Daidalos AB.
- Brottsförebyggande rådet (Brå) (2017). *Nationella trygghetsundersökningen 2016: Om utsatthet, otrygghet och förtroende* (Rapport 2017:1). Stockholm: Brottsförebyggande rådet. http://www.bra.se/download/18.37179ae158196cb172d6047/1483969937948/2017_1_Nationella_trygghetsundersokningen_2016.pdf
- Brown, B. (2016). Fear of Crime in South Korea. *International journal for crime, justice and social democracy*, 5 (4), ss. 116-131. DOI: 10.5204/ijcjsd.v5i4.300.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44 (4), ss. 588-608. <http://www.jstor.org/stable/2094589>
- Ek, R., Gerrel, M., Guldåker, N., Hallin, P.-H., Herbert, M., Nieminen Kristofersson, T., Nilsson, A. & Tykesson, M. (2013). *Att laga revor i samhällsväven: om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden*. Malmö: Malmö högskola, Institutionen för urbana studier. <http://hdl.handle.net/2043/18123>
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:1. uppl., Stockholm: Liber AB, ss. 34-54.
- Furedi, F. (2005). *Culture of fear: Risk-taking and the Morality of Low Expectation*. New York: Continuum.
- Garland, D. (2001). *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. New York: Oxford University Press Inc.
- Garofalo, J. (1979). Victimization and the Fear of Crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 16 (1), ss. 80-97. <https://doi.org/10.1177/002242787901600107>
- Gates, L. B. & Rohe, W. M. (1987). Fear and Reactions to Crime: A Revised Model. *Urban Affairs Quarterly*, 22 (3), ss. 425-453. <https://doi.org/10.1177/004208168702200305>

Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Stanford, California: Stanford University Press.

Hale, C. (1996). Fear of crime: A Review of the Literature. *International Review of Victimology*, 4 (2), ss. 79-150. <https://doi.org/10.1177/026975809600400201>

Heber, A. (2007). *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och dagspress*. Diss. Stockholm: Stockholms Universitet, Kriminologiska intuitionen. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn%3Anbn%3Ase%3Asu%3Adiva-6855>

Heber, A. (2009). The Worst thing that Could Happen: On Altruistic Fear of Crime. *International Review of Victimology*, 16 (3), ss. 257-275. <https://doi.org/10.1177/026975800901600302>

Lab, S. P. (2010). *Crime Prevention: approaches, practices and evaluation*. 7. uppl., New Providence, NJ :LexisNexis.

Litzén, S. (2006). *Oro för brott i urban miljö: Trygghetsundersökningar med anknytning till Stockholm*. (Rapport 2006:1). Stockholm: Stockholms Universitet, Kriminologiska intuitionen. http://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.30392.1319450000!/menu/standard/file/2006%201.pdf

Lorenc et al. (2013). Fear of crime and the environment: systematic review of UK qualitative evidence. *BMC Public Health*, 13 (496). DOI: 10.1186/1471-2458-13-496.

Loseke, D. R. (2016). *Methodological Thinking: Basic Principles of Social Research Design*. 2. uppl., Thousand Oaks, California: SAGE Publication, Inc.

Pain, R. (2001). Gender, race, age and fear of in city. *Urban studies*, 38 (5-6), ss. 899-913. <https://doi.org/10.1080/00420980120046590>

Repetto, T. A. (1976). Crime Prevention and the Displacement Phenomenon. *Crime & Delinquency*, 22 (2), ss. 166-177. <https://doi.org/10.1177/001112877602200204>

Robinson, O. (2014). Sampling in Interview-Based Qualitative Research: A Theoretical and Practical Guide. *Qualitative Research in Psychology*, 11(1), ss. 25-41. <http://dx.doi.org/10.1080/14780887.2013.801543>

- Silverman, D. (2010). *Doing qualitative research*. 3. uppl., London: SAGE Publications Ltd.
- Smith, W. R. & Torstensson, M. (1997). Gender differences in risk perception and neutralizing fear of crime: Toward resolving the paradoxes. *The British Journal of Criminology*, 37 (4), ss. 608-634. <http://www.jstor.org/stable/23638679>
- Svensson, P. (2015). Teorins roll i kvalitativ forskning. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:1. uppl., Stockholm: Liber AB, ss. 208-219.
- Thornberg, R. & Fejes, A. (2015). Kvalitet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 2. uppl., Stockholm: Liber AB, ss. 256-278.
- Tulloch, J. & Lupton, D. (2003). *Risk and Everyday Life*. London: SAGE Publications Ltd. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446216392.n1>
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Wellman, B. (2002). Little Boxes, Glocalization, and Networked Individualism. I Makoto Tanabe, M., van den Besselaar, P. & Ishida, T. (red.). *Digital Cities II: Computational and Sociological Approaches: Lecture Notes in Computer Science*. (2362). New York: Springer-Verlag Berlin Heidelberg, ss. 10-25.
- Öberg, P. (2015). Livshistorieintervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:1. uppl., Stockholm: Liber AB, ss. 55-67.

Bilaga 1

Intervjuguide.

Berätta om dig själv.

Ålder?

Sysselsättning?

Civilstatus?

Boende

Hur ser din boendeform ut?

Hur ser ditt bostadsområde ut? Villor, lägenheter, skog?

Hur ser din relation ut till dina grannar?

Hur länge har du bott på den nuvarande platsen?

Hur såg området ut på tidigare platser/orter du bott på?

Rörelsevanor

Vad brukar du göra på fritiden?

Vistas du ofta i centrum, dagtid respektive kvällstid?

Vilken form av transportmedel använder du oftast? Kollektivt, bil, cykel?

Finns det tillfällen du går till fots utomhus på kvällen?

Rädsla

Händer det att du tänker på risken att råka ut för brott? Hur skulle du beskriva denna känsla? (exempel om det behövs, rädsla, oro, otrygghet).

Är du orolig att andra i din omgivning ska bli utsatta?

Är du rädd för att bli utsatt för kortbedrägeri och id-kapning?

Är du rädd för att bli utsatt för olika typer av brott på nätet?

Är du rädd för att bli utsatt för ett allvarligt brott där du kommer till skada?

Är du rädd för att bli utsatt för ett brott riktad mot din egendom?

Är du rädd för att vistas på offentliga platser dagtid/kvälltid? Ex. specifik situation eller upplevelse?

Finns det situationer du försöker undvika på grund av rädsla för brott?

Finns det något specifikt brott du är mer rädd att utsättas för? Varierar det beroende på tidpunkt på dygnet, årstid?

Upplevelser

Har du blivit utsatt för ett brott?

Har du någon bekant som råkat ut för ett brott?

Berätta om en situation där du kände dig rädd eller otrygg?

Hur påverkas ditt beteende i en situation du upplever som obehaglig och otrygg?

Finns det särskilda områden du upplever som otrygga? På vilket sätt?

Påverkas du av hur ett område ser ut ex. mycket klotter?

Har du upplevt någon form av trakasserier?

Har du någonsin upplevt en hotfull situation? Förekom det våld?

Tror du att du skulle få hjälp av andra människor du inte känner i en hotfull situation, som vid slagsmål eller att någon hotar dig?

Har du någonsin ingripit för att hjälpa någon annan i en hotfull situation?

Vad tror du påverkar din upplevelse/rädsla för brott, media, varningar från andra m.m.?

Har din rädsla förändrats över tiden? Vad kan det bero på?

Vanor

Har du några vanor/strategier som du använder för att känna dig tryggare?

Skyddar du dig själva på någon sätt för att minska risken att bli utsatt för brott?

Har du någon gång avstått från att delta i en aktivitet för att du inte kände dig trygg?

Upplever du att din rörelsefrihet påverkas på grund av rädsla för brott?

Har du ändrat ditt beteende för att undvika platser på grund av rädsla för brott?

Samhället

Upplever du att brottsligheten ökat, minskat eller är oförändrat i samhället?

Hur upplever du att politikerna hanterar brottsligheten?

Hur upplever du att polisen hanterar brottsligheten?

Vad tycker du att man borde göra åt brottsligheten?